

วิญญานในชั้น

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

โยม ๑ : จะตั้งเอาไว้ที่ประมาณนี้ครับ ก็จะบริกรรมพุทโธๆ ไป คือพยายามที่จะมีสติ หรือบางครั้งมันก็เห็นว่าจริงๆ คำบริกรรมมันก็อยู่ในหัว บางทีมันก็พยายามที่จะมาอยู่ที่ตรงกลางตรงนี้ ผมอยากจะเรียนถามท่านอาจารย์ หลวงพ่อว่า “เราควรจะต้องมีที่ตั้งให้มันเป็นหลักเป็นแหล่งไหม? หรือว่ามันแล้วแต่ว่ามันจะไปอยู่ตรงไหน”

หลวงพ่อ : เป็นหลักเป็นแหล่ง แต่ว่าที่ไหนก็ได้ไง คำว่าที่ไหนก็ได้ มันอยู่ที่..

เวลาหลวงตาท่านสอน หลวงตาท่านบอกเอาไว้ที่ปลายจมูกใช่ไหม เพราะบางทีถ้าพวกใหม่ๆ เราพุทโธพร้อมกับลมหายใจเข้าออก หายใจเข้านึกพุทโธ ท่านเปรียบเหมือนว่าปลายจมูก หรือว่าที่จุดใดจุดหนึ่ง กลางหน้าอกก็ได้.. กลางหน้าอกก็ได้.. จุดใดจุดหนึ่ง

ทีนี้เปรียบเหมือนปากประตูบ้านเรา ถ้าเรารักษาที่ปากประตูบ้าน เวลาคนเข้าคนออกเราจะเห็น

แต่บางคนบอกว่าลมหายใจเข้าให้ตาม ท่านบอกไม่ต้องตามก็ได้ เพราะมันเคลื่อนที่

อันนี้ของโยม.. ท่านบอกว่า “เดี๋ยวก็อยู่บนหัวก็ได้ บนศีรษะก็ได้ ตรงหน้าอกก็ได้” ทีนี้จุดใดจุดหนึ่ง เพียงแต่นี้ทำไมมันย้ายล่ะ? มันย้าย.. เดียวก็รู้สึกที่บนศีรษะ เดียวก็อะไร.. ถ้าอย่างนี้ปั๊บ มันเหมือนมีประเด็นขึ้นมา

โยม ๑ : ใช่ครับ

หลวงพ่ : (หัวเราะ) เราเองสงสัย เพราะเรามันมีประเด็นขึ้นมาใหม่ ว่าเราควรที่ไหนด

เราจะบอกว่า “กิเลสเราเองมันหลอกเรา”

ธรรมชาติของเรา แล้วเราตั้งไว้ที่ไหน มันก็ควรอยู่ที่นั่นใช่ไหม ทำไมมันเคลื่อนไปเคลื่อนมาล่ะ? เดี่ยวอยู่บนศีรษะ เดี่ยวมาอยู่ที่นี้ปั๊บ พอกิเลส.. คำว่า “กิเลสมันหลอกเรา” เหมือนเราตั้งใจทำอะไรปั๊บ ถ้าเราไม่ได้ตั้งใจทำอะไรนะ ไอ้ของที่ทำมันง่ายๆ พอตั้งใจทำปั๊บนะ มันมีปัญหาทันทีเลย

ไอ้กิเลสเราเนี่ย ฉะนั้น ถ้าเราเอาใหม่ เราวางไว้ที่ไหน ที่ไหนก็ได้ แล้วตั้งสติตามพุทโธไว้ ถ้ามันเคลื่อนไปแล้ว แบบมันอยู่ที่ไหน ถ้าเราจะไปจับปั๊บ มันจะกลับอีกตรงไหนก็ได้ ตามรู้มันไป

หลวงตาท่านใช้คำนี้ คำว่า “ให้อยู่กับสติ อยู่กับผู้รู้ ไม่เสีย”

ผู้รู้ หมายถึงว่า ถ้าไปอยู่บนศีรษะก็เป็นผู้รู้ ผู้รู้ตรงนั้น อยู่กลางหน้าอก เรารู้ ผู้รู้ที่อยู่ที่นั่น เหมือนกับรู้ตรงนั้นใช่ไหม ผู้รู้ใช่ไหม “อยู่ที่สติ อยู่กับผู้รู้ ไม่เสีย”

โยม ๑ : เพราะฉะนั้นมันก็ไม่เกี่ยวกับตำแหน่ง

หลวงพ่ : ใช่.. ไม่เกี่ยวกับตำแหน่งหรอก เพียงแต่ว่าพอเราไปยึดว่าอยู่ตรงไหนปั๊บ ไอ้ข้อต่อรองของกิเลสเรา มันก็จะต่อรองว่า “จะเอาตรงไหนดี? ” มันก็เคลื่อนไปเคลื่อนมา แล้วเรา.. เพราะต่อไป ภาวนาต่อไป มันจะมีปัญหาขึ้นมา

ปัญหานี้ เพราะมันมีลูกศิษย์เรา เมื่อก่อนมาถามหาบ่อ บอกว่า “ถ้าเวลาเราพุทโธไปบ่อยๆ พุทโธไปเรื่อยๆ พอถึงจุดหนึ่ง มันจะเกิดเหงื่อแตกพลั๊กเลย” แล้วพอพุทโธๆ ถึงตรงนั้น มันก็เกิดอาการอย่างนั้น

นี่ก็เหมือนกัน เวลาบางคน เวลาพุทโธๆ ไปแล้ว มันจะมีอาการต่างๆ อาการที่มันเกิดขึ้น “อาการของใจ ไม่ใช่ใจ” อาการมันจะเกิดขึ้นเองนะ พอจิตเราเริ่มจะดีขึ้น มันจะมีข้อต่อรองอีกแล้ว

บางทีเรานั่งๆ อยู่ พอถึงจุดหนึ่งปั๊บ เราใช้คำศัพท์ของเราว่า “แผ่นเสียงตกร่อง”

พอจิตเราเริ่มพุทโธๆ พอจิตเราเริ่มจะดีขึ้น มันจะตกร่อง คือมันจะไปถึงจุดที่เรา
ฝังใจไว้ แล้วมันแสดงอาการออกมา

โยม ๑ : ที่เราคิดใช้ใหม่ครับ

หลวงพ่ : ใช่.. พอมันไปจุดใดที่เราฝังใจไว้ มันจะรู้สึกอย่างนั้น แล้วเราก็จะไปตก
คาอยู่อย่างนั้นนะ คือแผ่นเสียง เวลาเราเล่นแผ่นเสียงปั๊บ มันจะไปตกร่องตรงนั้น

วิธีแก้ของมันนะ วิธีแก้.. แผ่นเสียงตกร่องแล้ว เราต้องพยายามให้ร่องนั้นมันจาง
ไป หรือให้เต็ม คือว่าเต็มอ่านกินเข้าไป

ทีนี้พอมันเจออาการปั๊บนะ เราก็ตั้งพุทโธไว้เฉยๆ ตั้งพุทโธไว้ เราอยู่กับผู้รู้ อยู่กับ
สติเรา อาการที่มันเป็น ไม่รับรู้มัน มันจะค่อยๆ เบาไป.. เบาไป.. เบาไป.. จนผ่านอาการ
นั้นไป

โทษนะ.. เดียวก็ไปเกิดอาการใหม่อีก (หัวเราะ)

เพราะกิเลสเรา.. เราจะทำสมาธิ เราจะบำเพ็ญธรรม ใ้อสิ่งที่มีมันจะทำให้เรา
ผิดพลาด ทำให้เราได้แย้ง คือกิเลสของเรานี้ละ มันจะโยนประเด็นอะไรมาให้จิตเราจับไว้
แล้วเราก็จะฝังคาใจอยู่อย่างนั้น.. ใ้อนี่คืออุปสรรคในการปฏิบัติ จะมีทุกคน มากหรือ
น้อย

โยม ๑ : หมายถึงว่าหลวงพ่อนะแนะนำให้ ถ้าพุทโธก็คือเด็ดเดี่ยวไปเลยใช่ใหมครับ
โดยไม่สนใจเลยนะ

หลวงพ่ : ไม่สนใจกับมัน พอไม่สนใจกับมันปั๊บนะ ประสาเรานะ พอมันโยน
ปัญหาให้เรา แล้วเราไม่รับรู้ใ้อปัญหานี้ เดียวมันจะ คูสิ มันจะโยนปัญหาเข้ามาอีก

โยม ๑ : อย่างปีที่แล้ว ผมมีความรู้สึกเวลาที่อยู่นิ่งๆ เป๊็บเดียว มันจะมีแบบสั้น
ทั้งตัวเลย มันคล้ายๆ กับว่ามันจะเป็นปีติ หรืออะไรก็ไม่ทราบเหมือนกัน

หลวงพ่ : ไช้

โยม ๑ : แต่พอมานี้ปั๊บ มันไอตัวอันนั้นมันจางลง แต่มันลักษณะจะเป็นแสงตาม ผิวหนังแทนคล้ายๆ กับว่ามันพัฒนาหรือมันเปลี่ยนอะไรของมันก็ไม่รู้ครับ

หลวงพ่ : มันโยนปัญหามาให้เล่น กิเลสนะ

โยม ๑ : แล้วพอเรารู้สึกขึ้นมา เราก็อ่า “เอ๊ะ.. นี่มันอะไร หรือว่ามันจะดี หรือมันจะไม่ดี” อะไรประมาณนี้ละครับ

หลวงพ่ : ตอนนี้มีลูกศิษย์อยู่คนหนึ่ง ที่นี้นะ เด็กๆ ญาติเขา เด็กเวลามันภาวนาหรือมันอยู่เฉยๆ มันจะเห็นดวงแก้วอะไรของมัน มันตกใจของมัน เขามาถามเรา เราบอกว่า “มันเป็นสิ่งที่ดี” เด็กมันเล็ก เล็กมากจนแบบว่าเราจะพูดให้มันเข้าใจยาก ก็เลยบอกว่า “มันเป็นสิ่งที่ดี” คือแบบว่า “เป็นเทวดาเป็นอะไรมา.. อนุโมทนากับเรา เราตั้งสติไว้เฉยๆ ไม่ต้องตกใจ เขามาในแง่บวก ไม่ได้มาในสิ่งชั่วร้าย”

อันนี้ย้อนกลับมาที่เรา อาการที่เกิดใดๆ ก็แล้วแต่ อาการที่เกิด อาการของใจกับใจ

“ความคิด” เวลาเราคิด เราฟุ้งซ่าน เราทุกข์ เราร้อนอยู่ ก็คือความคิด

ทีนี้เราทุกข์ๆ เราต้องการให้ความคิดมันสงบตัวลง

ทีนี้ความคิดสงบตัวลง ความคิดเวลามันเคยธรรมชาติของมัน พออย่างนั้นมันสงบตัวลง อาการที่มันจะปล่อย อาการที่อะไร.. เหมือนรถเรา เราวิ่งไปเต็มที่แล้ว เวลาเราเข้าเกียร์บริดจ์ เราเข้าเกียร์แล้วมันว่าง.. วู้ว.. นี่ พลังงานที่มันจะส่งไปที่เฟืองท้าย มันไม่ได้ส่งไป เครื่องมันก็เลยฟรี

ความคิดที่มันเคยคิดอยู่บ่อย จิตกับความคิดที่มันเคยคิดกันอยู่ตลอดเวลา มันทำให้เราทุกข์มากเลย ทีนี้เราจะให้มันว่าง บางทีมันก็มีอาการอย่างนี้ อาการที่มันไม่เป็นไป มันยังไม่.. ถ้าถึงเราจอดรถเลย เราจอดแล้วเราปลดเกียร์มันก็จบ

ถ้าลงสมาธิ แล้วก็กำหนด.. ก็จบ

แต่ตอนนี้ กว่าที่รถเรา มา เราวิ่งรถเรา มา แล้วมันยังไม่ถึงที่ เราเข้าเกียร์ผิด.. วิวๆ เลย เครื่องมันร้องเลย เราจะบอกว่า “อาการต่างๆ มันจะมีตลอดไป”

ถ้ารถมันจอดเข้าที่ มันจอดโดยธรรมชาติของมัน เราจะรู้ว่ามันจะจอดตามธรรมชาติของมัน ถ้าจัดมันลงด้วยความสงบ มันก็จะเป็นสภาวะแบบนั้น ทีนี้เราจะประคองรถเราให้จอดอย่างไรเท่านั้นละ

ประสาเรานะ “ไม่มีสูตรสำเร็จ” คนหนึ่งมาก็จะมีอาการอย่างหนึ่ง คนหนึ่งมาก็จะมีอาการอย่างหนึ่ง หลากหลายไปตามแต่กรรมที่ทำไว้ ตามแต่จิต กรรมของเรา เราสร้างอะไรไว้ร้อยแปดเลย

ฉะนั้น เวลาอะไรจะเกิดขึ้นมา.. เราปฏิบัติมาด้วยตัวเราเองหนึ่ง กับประสบการณ์ต่างๆ เราจะบอกลูกศิษย์ทุกๆ คนว่า “ไม่ต้องน้อยใจ ไม่ต้องไปวิตกกังวลอะไรทั้งสิ้น”

คือสิ่งที่เราทำมาแล้ว คือจริตนิสัย ใจมันจะเป็นอย่างนี้ อันนี้โดยหลัก พระพุทธเจ้าสอนอยู่แล้ว “ศีล สมาธิ ปัญญา” เราก็รักษาศีล เราไปทำความปกติของใจ แล้วเราก็จะฝึกฝนปัญญาของเราขึ้นมา

มันก็จะเกิดอาการ.. มันหลากหลาย ไม่ต้องไปวิตกกังวลกับใคร ไม่ต้องไปเทียบเคียงกับใคร ใครจะทำได้ ทำยาก ทำง่าย.. เหมือนเรา เราจะไปวัด เราจะวัดกับใครทำไม? สมบัติในบ้านของเราก็คือของเรา อาการที่เกิดก็คือของเรานี้ละ.. โดยหลักเป็นอย่างนี้

ทีนี้อย่างที่พวกเราที่ส่วนใหญ่ที่มันจะเสียหาย ก็เสียหายตรงนี้

อาการของเราเป็นอย่างนี้ เงินของเรามีเท่านี้ คนที่เขาเงินมากกว่าเรา เขาใช้จ่ายโดยปกติของเขา เขาใช้จ่ายได้มากกว่าเรา คนที่มีเงินน้อยกว่าเรา เขาก็ใช้จ่ายได้น้อยกว่าเรา

แล้วเราจะเทียบกับใคร?

เราก็ต้องดีใจเสียใจไปกับเขาหรือ? เห็นเขาใช้จ่ายได้มากกว่าก็ อืม.. ต้องวิ่งไปหาเขา เห็นเขาใช้จ่ายมากหน่อยก็ อืม.. พู.. ใจก็พอง

ทีนี้ย้อนกลับมาที่นี้ เราพูดคำนี้ออกมาเพื่อให้เราเทียบเคียงกับเฉพาะปัญหาของเรา เราต้องแก้ปัญหของเรา ของใครๆ เขาจะแนะนำอย่างไร มันเรื่องของเขา

โยม ๑ : ตอนนี้ก็รู้สึกว่ามันมี ใจมันเบาๆ

หลวงพ่ : ดีมาก..

โยม ๑ : ถ้าเป็นอย่างนี้ดีใช่ไหมครับ?

หลวงพ่ : ถูกต้อง.. ต้องมีสตินะ เวลาที่มีสติ พุทโธไว้เรื่อยๆ ถ้าใจมันเบามา ทำให้ใจมันเบามา แล้วพอจิตมันสบายๆ เราก็ออกใช้.. จิตสบายๆ ก็คือจิตมันเบาแล้ว เราหัดฝึกใช้ปัญญาของเราบ้าง คือว่าดูกาย ดูจิต เรานี่ละ พิจารณากาย พิจารณาจิต.. พอความรู้สึก..

โยม ๑ : ใช้ความคิดอย่างโลกีย์นี้ใช่ไหมครับ?

หลวงพ่ : นี่ละ โลกีย์นี่ละ ฝึกได้ เพราะจิตมันมีความสงบบ้าง เราก็ใช้โลกีย์นี่ละ ต้องใช้โลกีย์ไปก่อน ถ้าเราไม่ฝึกหัดเลย เราจะรอให้มันสงบถึงเต็มที่ แล้วเมื่อไรจะสงบละ ถ้าเราคิดอย่างนี้ไป มันจะเกิด.. เหมือนกับให้กำลังใจตัวเองใจ เหมือนกับเราให้รางวัลตัวเอง

พอเรา จิตเราสงบแล้ว เราออกไปคิดเรื่องกาย เรื่องกาย เรื่องจิต มันจะทำให้เราตื่นตัว ให้รางวัลหมายถึงว่า เห็นแล้วมันจะมีปลงธรรมสังเวชใจ “เออ.. มันก็มีเท่านี้ละ” มันทำให้เราตื่นตัว มันต้องฝึกหัดไปเรื่อยๆ

โลกีย์ปัญญา การปฏิบัติมันก็มาจากโลกียะทั้งนั้นละ เราไม่มีโลกุตตรมาก่อนหรอก แต่โลกีย์ปัญญามันจะทำให้เกิดโลกุตตรปัญญา

“หน้ามือกับหลังมือ” ก็มือเรานี่ละ จะทำอะไร หัวใจเรานี่ละ มันเป็นอย่างนี้

เพียงแค่ที่เราเน้น ในชีวิตเราจะเน้นตรงนี้เพื่อให้ความเข้าใจ

คนเราจะเสีย เสียเพราะถลำ ถลำไปว่า “นี่เป็นโลกุตตรปัญญา.. โลกุตตรปัญญา..” ก็จะคิดว่าตัวเองมีปัญญาทั้งนั้นนะ ถ้าเราคิดว่าเรามีปัญญา เราคิดว่า “เรามีปัญญา” กับเราสำนึกตัวเราเองว่า “ให้มันเป็นตามธรรมชาติ” อันไหนจะดีกว่ากัน?

โยม ๑ : ตามธรรมชาติ

หลวงพ่ : ถูกต้อง.. ให้มันเป็นตามเนื้อหาสาระ คือว่าก็เลยออกมาฝึกหัด มาคิดได้ โลกียปัญหานี้ละ คิด.. เราออกคิด ถ้าเรามีสติปัญญา เรามีสติสัมปชัญญะ เราคิดสิ่งใด ทำสิ่งใด เราก็รู้ตามความเป็นจริงนี่ละ แล้วพอมันเป็น มันจะพัฒนาของมัน

อย่างเรา.. เรามาจากไหน? เรามาจากเด็ก แล้วก็จะเป็นผู้ใหญ่ แล้วก็จะไปข้างหน้า

มันมาจากไหน? ธรรมชาติของมันอย่างนี้

ความคิดก็เหมือนกัน แต่ความคิดมันร้ายกว่าเรานี้แหละ เวลามันโตขึ้นมาแล้วนะ มันไม่ยอมรับว่ามันโตนะ เพราะมันไม่มีวิสัย ความคิดมันไม่มีวิสัย มันคิดกลับไปกลับมาได้ แต่เรานี้มีวิสัยนะ

โยม ๑ : หมายถึงว่าช่วงที่เราสติดี เราก็ดูเหมือนจะควบคุมใจเราได้..

หลวงพ่ : ใช่..

โยม ๑ : แต่พอเราเสียสติปั๊บบ มันก็กลับเป็นเด็ก เป็นอะไรไป

หลวงพ่ : หึ.. เราเปรียบเทียบอย่างนี้ เราเปรียบเทียบเหมือนโลกียปัญญา หรือโลกุตตรปัญญา มันมาจากเด็กนี่ไง เราเปรียบเทียบอย่างนี้ เราเปรียบเทียบว่าใจของเรา ใจที่ว่าโลกียปัญญา โลกียปัญญาก็เพราะว่าเราคิดโดยธรรมชาติของเรา มันจะเป็นโลกุตตรเพราะว่าเราคิดแล้วเราก็ง่วง.. นะ.. เราคิดเรื่องชีวิตเราก็ง่วง.. ง่วง.. ง่วง.. จิตใจมันจะดีขึ้น

พอสังเวชขึ้นมา มันก็หกลั่นเข้ามาเรื่อยๆ.. หกลั่นเข้ามาเรื่อยๆ.. พอเราคิดไป มันจะเข้าไปคิดตัวมันเอง การแก้กิเลส มันจะเข้ามาที่ตัวมันเอง ตัวมันเองคือตัวจิต ความคิดนี่คือสัญชาตญาณ ความคิดของมนุษย์

เราบอกบ่อย เราจะได้แข่งกับเขา ที่เขาว่าเขา “คูจิตๆ”

เราจะบอกเขาว่า “ความรู้สึกคือรูป ความคิดคือนาม” หลวงปู่ดุลย์พูดอย่างนี้

“ความรู้สึกคือจิต” ความรู้สึกเฉยๆ คือตัวจิต เป็นรูป ความคิดเป็นนาม

มีรูป เหมือนกับน้ำเต็มแก้ว พอมีความคิดขึ้นมา มันใช้พลังงานไป มันก็มีความว่าง เพราะเป็นนาม พอนามก็เกิดช่องว่าง ช่องว่างมันก็หมุนไป

ฉะนั้นพอคิดๆๆ ความคิดมันดับ มันเหลือแต่รูป พอเหลือแต่รูปมันเข้ามา มันจะมาแก้กันที่นี้ แก้กันตรงที่รูป แก้กันตรงที่ความรู้สึก “ความรู้สึกคือรูป ความคิดคือนาม”

ที่นี้ความคิดมันเกิดดับ แต่รูปไม่เคยเกิดดับ

ความรู้สึกเรามีอยู่ตลอดเวลา แต่ความคิดมันเกิดดับ แต่ความรู้สึกเราไม่เคยเกิดดับ ความรู้สึกเรา จิตเราอยู่กับเราตลอดเวลา แต่ความคิดดี “เดี๋ยวคิด เดี่ยวไม่คิด เดี่ยวคิด เดี่ยวไม่คิด”

ฉะนั้นพอที่นี้มันว่างลง.. ว่างลง.. มันจะถึงตัวมัน แล้วมันจะมาทำลายกันในตัวของมันเอง ถ้าเป็นโลกุตตรณะ แล้วมันจะเห็นอาการของมัน.. แต่ต้องฝึกอย่างที่เราว่านี่ล่ะ

โยม ๑ : ครับ

หลวงพ่ : ฝึกมันเข้ามา

โยม ๑ : ผมเข้าใจที่หลวงพ่เทศน์ว่า “ตัวจิตเหมือนกับเนื้อส้ม”

หลวงพ่ : ใช่

โยม ๑ : “ตัวความคิดคือเปลือกส้ม”

หลวงพ่ : แน่นอน..

มีลูกศิษย์นะ เขาใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ใช้ไปเรื่อย แล้วมันหยุด เขามาใช้คำนี้เลยนะ “หลวงพ่.. มันแสงค์เลยนะ มันแสงค์” (หัวเราะ) คือมันแสงค์เลย มันไปไม่ได้ไง

โยม ๑ : คือหมายถึงว่าความคิดมันหยุดไปหรือครับ? หรือว่ามันไปรวมกับจิต

หลวงพ่ : หยุดก่อน.. มันหยุดไปเรื่อยๆ ใหม่ๆ มันยังไม่รวม มันหยุดก่อน เพราะมันแสงค์หมายถึงว่ามันยังไม่เข้าใจใจ แต่ถ้าเราตามไปเรื่อยๆ..

พุทโธส่วนพุทโธนะ พุทโธมันก็เหมือนกับ.. พุทโธ

ปัญญาอบรมสมาธิ มันใช้ความคิด

พุทโธนี้เราใช้ความคิดทั้งหมดไปอยู่ที่พุทโธ “พุทโธๆๆ”

ถ้าเราไม่ใช่คำว่าพุทโธ มันจะคิดโดยธรรมชาติของมัน คือความคิดสกปรก

พุทโธนี้สะอาด พุทโธคือพุทธานุสติ เราระลึกถึงพุทโธตลอดเวลา เหมือนกับเราคิดถึงพ่อแม่ “พ่อแม่ๆๆ” พอพุทโธ พระพุทธรูปเป็นเจ้าของศาสนา เราคิดถึงพุทโธปั๊บ “พุทธานุสติ” เราคิดถึงพระพุทธรูป “พุทโธๆๆ” เราไม่คิดเรื่องอื่น.. มันเป็นความ..

คำว่าพุทโธ คือพุทธรูป มันสะอาดบริสุทธิ์ แต่จิตมันไม่ยอมคิดหรือก มันไม่ชอบ มันไม่มีรสชาติ มันชอบคิดตามประสามัน

แล้วเราบังคับมัน “พุทโธๆๆๆ” พุทโธไปเรื่อยๆ พุทโธไปเรื่อยๆ เราคิดแต่เรื่องดีๆ “พุทโธๆๆ” แต่สิ่งที่ดี เพราะพุทโธมาจากอะไร? มาจากความรู้สึก เพราะว่าคุณคิดมาจากความรู้สึก

เปลือกส้มมาจากส้ม.. เปลือกส้มมาจากเนื้อส้ม ถ้าไม่มีเนื้อส้ม เปลือกส้มจะเกิดมาไม่ได้หรอก ทีนี้เราพุทโธๆๆ ไป ถ้ามันหดเข้ามา มันก็หดมาถึงเนื้อส้ม

ปัญญาอบรมสมาธิก็เหมือนกัน ที่ว่ามันหยุดของมัน มันหยุดไปเรื่อยๆ หยุดไปเรื่อยๆ ความหยุดปั๊บ ใครใช้สติปัญญาตามความคิดเราไปล่ะ? ก็คือตัวจิตนั่นแหละ

ตัวจิต คือตัวเราตั้งใจมันนั่นแหละ เราศรัทธาเราตั้งใจ มันก็คิดออกไป

พอมันคิด ตามความคิดไป พอมันหยุดปั๊บ.. มันหยุด ครั้งแรก คนเห็นมันก็ทิ้งนะ แต่ถ้าพอมันหยุดปั๊บ เหมือนกับเราไปเห็นของที่มีราคาค่า อยากได้ แต่ไม่มีดังค์.. เอาไม่ได้หรอก มันหยุดเฉยๆ ตามมันไปเรื่อยๆ เราหัดตามมันไปเรื่อยๆ พอมันหยุดไปเรื่อยๆ หยุดก็เอ๊ะ.. เอ๊ะ.. มันเข้าใจเรื่อยๆ ต่อไปมันคุมได้หมดเลย

มันจะเห็นเลยว่า “ความคิด.. เวลาหยุดแล้ว มันจะเหลืออะไร?”.. เหลือเนื้อสัมผัส

แล้วพอมันหยุดเสร็จแล้ว ตั้งใจให้ดี.. เอกัคคตารมณ์ จิตตั้งมั่น

เนื้อสัมผัสกับสัมผัส มันมีโดยธรรมชาติ ความคิดกับจิตมันมีโดยธรรมชาติ แต่เราไม่เคยรู้เคยเห็นมัน โอ้สัมผัสมันไม่มีชีวิตนะ จิต-ธาตุรู้มันเป็นสิ่งที่มีชีวิต ธาตุรู้มันจะแสดงตัวออกได้เพราะเปลือกสัมผัส เพราะความคิด ถ้าไม่มีความคิด เราจะรู้ได้อย่างไรว่าเราอยู่ที่ไหน

มันมีของมันอยู่ แต่พวกเราไม่เคยรู้เคยเห็นใจ เราไปรู้ไปเห็นแต่ในตำรา ในธรรมะพระพุทธเจ้า อ่านไปแล้ว “โอ้โฮ.. ingtonาคุณเลยนะ” แต่ตัวเองไม่เห็นตัวเองนะ

เราไม่เคยเห็นตัวเราเองเลย.. เห็นครั้งแรกตกใจเลย “เอ๊ะ !”

เราเห็นของเราครั้งแรก เราไปตามอาจารย์เราเลยนะ “ไหนดว่าความคิดมันไม่มีใจ”

แหม.. นึกว่าเก่งไง.. ไปว่าอาจารย์เลย “ก็ว่าความคิดเป็นนามธรรมไง” มันไม่มี

พอจับได้ครั้งแรก โอ้โฮ.. เหมือนกับเราจับได้ชัดๆ อย่างนี้ แล้วมันไม่มีได้อย่างไร พอสติมันจับความคิดได้ “เอ๊ะ !”

ขึ้นไปตามอาจารย์นะ ตอนเย็นๆ ไปสรงน้ำใจ “ไหนดว่าความคิดมันไม่มี”

ท่านหันกลับมาณะ “แล้วใครบอกมึงว่าไม่มี”

ก็ความเข้าใจเราเองไง.. ความเข้าใจว่าคำว่านามธรรมนี่ไง โดยสามัญสำนึกของโลก คิดว่า “นามธรรม.. เป็นนามธรรม.. เป็นนามธรรม”

แล้วพอเราปฏิบัติไป จนมาถึงมาอ่านพระไตรปิฎก เรามาอ่านทีหลังนะ พระพุทธเจ้าพูดกับหลานพระสารีบุตรที่เขาภิขณภู เพราะหลานจะมาต่อว่าพระพุทธเจ้าว่าเอาตระกูลพระสารีบุตรมาบวชหมดเลย เพราะท่านเป็นหลานไง จะมาต่อว่าพระพุทธเจ้า “ไม่พอใจนั่น ไม่พอใจนี่” ไม่กล้าพูดตรงๆ ใจ พระพุทธเจ้ารู้อยู่

พระพุทธเจ้าบอกว่า “ถ้าเธอไม่พอใจสิ่งต่างๆ เธอต้องไม่พอใจอารมณ์ความรู้สึกของเธอด้วย เพราะอารมณ์ความรู้สึกของเธอนั้นก็เป็นวัตถุอันหนึ่ง”

โอ้โฮ.. พระพุทธเจ้า!

ท่านว่า “ความคิดเราเป็นวัตถุอันหนึ่ง” เป็นวัตถุเลย แต่ความคิดเรามันบวชด้วยดี และชั่ว นี่พระพุทธเจ้าเทศน์อย่างนี้ได้ตอบกับหลานพระสารีบุตร

พระสารีบุตรตอนนั้นยังไม่เป็นพระอรหันต์ ตอนนั้นพระสารีบุตรกำลังปฏิบัติอยู่ พัดพระพุทธเจ้าอยู่ข้างหลัง คำพูดคำนี้ไป “ปึง” พระสารีบุตรเป็นพระอรหันต์เลย

โยม ๒ : ตกลงพุทโธนี่มันคืออะไรคะอาจารย์

หลวงพ่ : พุทโธนี่ถ้า..

โยม ๒ : ถ้ามแล้วเลยลื้ม.. สับสนว่าพุทโธนี่คือ..

หลวงพ่ : พุทโธนี่โดยทฤษฎีนะ พุทโธคือพุทธานุสติ

“พุทธานุสติ” มันเป็นกรรมฐาน ๔๐ ห้อง ใจ พุทธานุสติ ธรรมานุสติ สังฆานุสติ ใจ

พุทโธนี่เป็นพุทธานุสติ เป็นทฤษฎีที่พระพุทธเจ้าสอนการทำสมาธิวิธีการหนึ่ง

“พุทโธ” คำว่าพุทโธๆ เรานี้คือพุทธานุสติ เป็นทฤษฎี แล้วเราก็ตีมาสร้างขึ้นมา ให้เป็นการปฏิบัติ “พุทโธๆๆ” นี่ละ ที่เรานึกพุทโธๆๆ กัน “พุทธานุสติ” อยู่ในนี้ พระพุทธเจ้าสอนไว้ พระพุทธเจ้าวางหลักเกณฑ์ไว้

หลวงปู่มั่นท่านพูดกับพวกลูกศิษย์มา “พุทธานุสติไม่เอา ไปเอาสาวกภาณิตกัน”

“พุทธานุสติ” พระพุทธเจ้าสอนไว้ไง พระไตรปิฎกไง

“พุทธานุสติ” เป็นภาณิตของพระพุทธเจ้าไง

เป็นภาณิต คือคำพูด คำสอนของพระพุทธเจ้า.. พุทธานุสติ

“สาวกภาณิต” เราพูดอยู่นี้สาวกภาณิต สาวก-สาวกะ พูดออกมาแล้วเราจะเชื่อฟังใคร?

จะนั้นอย่างที่เราว่าสับสน.. ไม่ต้องสับสน เพียงแต่เรา.. เพราะมันเป็นประเด็นอยู่ในปัจจุบันนี้ มันมีหลักๆ อยู่ ๒ ประเด็น คือพุทโธ ก็คือเจโตวิมุตติ กับใช้ปัญญา ปัญญาอบรมสมาธิ คือปัญญาวิมุตติ

เราเลยพูดหลายแขนง โยมก็เลยสับสนเลย

“เอ.. หลวงพ่อเอาสัจอย่างสี่ เอาหลายอย่างแท้”

คือเราพูดหลากหลาย เพื่อให้คนแบบว่า.. เหมือนกับมานี่ มารถก็ได้ มาเรือก็ได้ มาเครื่องบินก็ได้ มา..

เราหลากหลายเพราะว่าคำว่าหลากหลายของเรา เราเห็นกับคนที่ปฏิบัติมันมาหลากหลาย ปัญญาเขามาหลากหลาย ความรู้สึกเขาหลากหลาย เราเลยเสนอประเด็นเข้าไปเยอะ เลยทำให้พวกโยมสับสน “เอ๊ะ.. หลวงพ่อเอาสัจอย่างสี่” (หัวเราะ).. เอาอย่างใดอย่างหนึ่ง

แต่ทีนี้เราเสนออย่างนี้ออกมาก็เพื่อให้ใครชอบทางไหน หรือว่าอย่างไร

คำว่าขอบนะ.. ทุกคนจะไปถามหลวงตาว่า “แล้วหนูทำอะไรล่ะ?”

หลวงตาบอกว่า “กำหนดพุทโธๆๆๆ ัมโมๆ สังโฆ กำหนดอะไรก็ได้ คำบริกรรม หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิก็ได้”

“อะไรทำแล้วว่าง โล่ง โปร่ง สบาย.. นั่นคือทางของเรา” หลวงตาท่านเสนออย่างนี้

เราเอามาใช้แล้วได้ประโยชน์กับเรา นั่นนะ คือทางของเรา เราเอามาใช้ทำประโยชน์แล้วมันเกิดประโยชน์ขึ้นมา อันนั้นนะ.. ไซ้

ทุกคนจะถามเลย ทุกคนจะปลงไม่ตก “แล้วของฉันจะทำอย่างไรล่ะ?”

ตั้งใจ.. ตั้งใจทำ.. มันต้องมีที่ไปที่ไป เราตั้งใจทำ แล้วเราทำแล้วมันเกิดประโยชน์กับเรา เกิดประโยชน์กับเราจริงๆ ให้มัน..

ประสาเรานี้ละ “ให้หยุดความคิดได้ ให้ทุกอย่างมันทำได้”

ที่นี้การหยุดความคิด เราก็บอกว่า “เขาจิตก็ใช้ได้” คำว่าจิตๆ ของเรา ของที่เราปฏิเสธกับเขา เพราะการจิตนี้ละ ในความรู้ลึกของเรานะ “การจิตของเขา เหมือนเราเพ่งกลืน” คือเขาเพ่งกลืน ดูกลืน ที่นี้การเพ่งกลืนของเรา.. การเพ่งกลืนนะ กลืน ๑๐ นี้ก็อยู่ในพระพุทธเจ้าสอนเหมือนกัน

กลืน ๑๐.. กลืนแดง กลืนขาว.. มันเป็นวงกลม เขาจะเขียนเป็นวงกลม แล้วเราเพ่งให้วงกลมนั้นไว้ มันแทนพุทโธไง

ถ้าเราเพ่งกลืนขาว.. สมมุติมือเรา เพ่งที่มือเรานี้เป็นกลืนขาว.. เพ่งจนเห็นรูปนี้เป็นสีขาว เพราะจิตเราเพ่งอยู่ตลอดเวลา เพ่งอยู่อย่างนี้ ไม่ต้องกำหนดอะไรเลย เพ่งเฉยๆ ถ้าจิตมันลงนะ คือจิตมันลงหมายถึงว่ามันเพ่งแล้วจนจิตเป็นสมาธิ เราขยายสิ่งนี้ ขยายให้สีขาว ขยายให้กว้างออกได้ ให้แคบได้.. กลืนใจ แล้วเราดึงเข้ามาหาเราก็ได้ เพราะอะไร เพราะมันเป็นที่นี่ใจ เพราะใจเรานิ่ง ใจเราเป็นแล้ว

ทีนี้ถ้าเพ่งอยู่ เพ่งอยู่ “คูจิตๆ” ถ้ามันลงอย่างนี้มันก็ใช้ได้ใช้ไหม.. แต่ทีนี้เขาไม่พูดอย่างนั้น เขาว่า “คูจิตเฉยๆ คูแล้วมันจะเกิดปัญญาเองอะไรเอง”

ถ้าเราเพ่งอยู่กสณขาว เพ่งไปดิ่งไปดิ่งมา แล้วเราจะรู้อะไรขึ้นมา เราก็กเห็นแต่สีขาวขึ้นมาละ

ไอ้ที่เรา.. เพราะว่าเขาพูดไม่จบกระบวนการไง กระบวนการของมัน มันจะมีกระบวนการตั้งแต่ทำให้เป็นสมณะ แล้วกระบวนการที่พัฒนาขึ้นไปเป็นวิปัสสนา มันจะยังมีกระบวนการของมันอีก กระบวนการของมัน มันยังมีอีกหลายหลากนะ แต่เขาพูดเฉพาะประเด็นเดียว แล้วบอกประเด็นนี้ประเด็นเดียว แล้วทำแล้วจะสรุป เสร็จได้หมด

ไอ้ที่เราค้านอยู่ เราค้านตรงนี้นะ นี่เราก้านเขามากตรงนี้ คือเขาทำกระบวนการอันเดียว แล้วจบหมดเลย มันเป็นไปได้

แต่ถ้ามันเป็นความจริงนะ มันจะมีสมณะ ถ้าไม่มีสมณะนะ ความคิดอย่างที่เรารู้ว่าโลกียะหมด แต่การคิดของคน มันก็ต้องมาจากโลกียะนี่ละ ทุกอย่างมันต้องมาจากสมมุติ มันต้องมาจากชีวิตจริงเรานี่ละ ชีวิตจริงเรานี่มันเป็นสมมุติ สมมุติตามที่พระพุทธเจ้าสอน ชีวิตจริงเรานี่

แต่มันเป็นจริงสำหรับเรา มันต้องจริงจังกับเราก่อน แต่พอจริงอันนี้ จริงตามสมมุติไง จากสมมุตินี้ มันก็จะเป็นบัญญัติ บัญญัติ คือธรรมะพระพุทธเจ้า สมมุติบัญญัติ แล้วก็จะไปวิมุตติ ทีนี้เราจะปฏิเสธสมมุติปั๊บ.. มันก็เหมือนบัญญัติ ถ้าเราไม่เปิดบัญญัติ เราไม่มีบัญญัติเลย เราจะทำนิติกรรมเรื่องเงินทองได้อย่างไร?

ถ้าเราไม่เอาจิตเราเป็นที่ตั้ง ไม่เอาความรู้สึกเราเป็นที่ตั้ง มันมีการกระทำแล้ว เราจะไปฆ่ากิเลสกันได้อย่างไร?

แต่ถ้าบัญญัติเปิดมาแล้ว เราไม่ทำอะไรเลย.. มันจะเข้ามาไหม?

กระบวนการของมัน ถ้ามันถูกต้องนะ ถ้ามันถูกต้อง จะทำอย่างไรก็คือถูกต้อง

ถ้ากระบวนการของมันไม่ถูกต้องนะ ทำอย่างไรมันก็ไม่ถูกต้อง

ทีนี้เพียงแต่อย่างที่เราพูด เราเสนอ เพราะว่าเรา.. เวลาปฏิบัติไปนี่นะ มันจะมีอุปสรรคของแต่ละบุคคล ทีนี้อุปสรรคของแต่ละบุคคล หลวงตาท่านใช้คำว่า “อูบาย”

เวลาท่านสอนพวกเรานะ ท่านจะบอกเลยนะ “ไม่ใช่ทำเวลาภาวนาทำเป็นงง ทำเซ่อๆ ซ่าๆ ทำอยู่อย่างนั้นนะ กิเลสมันหัวเราะเยาะไง เราต้องมีอุบายพลิกเพลง”

อย่างที่พูดเมื่อกี้.. มันโยนอุปสรรคมาให้เรา มันตั้งเงื่อนไขออกมา มันตั้งขึ้นมาจากไหน? ใจเรานี้มันตั้งเงื่อนไขออกมาเอง

“เดี๋ยวจะเอาอย่างนั้น เดี่ยวจะเอาอย่างนี้ จะเป็นท่านั้น จะเป็นท่านี่”

นี่ไง กิเลสมันตั้ง มันสร้างเงื่อนไขขึ้นมา.. แล้วเราทำอะไรล่ะ?

เพราะเราไม่รู้เป็นสิ่งที่มีชีวิต มันเหมือนสิ่งมีชีวิต สันตติมันจะเกิด มันจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เราถึงต้องตั้งใจ แล้วสู้กับมัน

ถูกต้อง ! แต่ทำไปเรื่อยๆ ยืนยันว่า “ถูกต้อง”

ทีนี้มันจะเสียอย่างเดียวเท่านั้นนะตอนนี้ มันมีการเสนอว่า “เรานี่ทำแล้วชักช้า เสียเวลา” จะมีอะไรที่ลัดสั้น แล้วรวดเร็ว

โยม ๑ : คือมัน..

หลวงพ่ : เสียเปล่า

โยม ๑ : เป็นไปไม่ได้ใช่ไหม?

หลวงพ่ : ใช่

โยม ๑ : จริงๆ มันต้องมีขั้นตอนของมัน

หลวงพ่ : ๑.มันเป็นไปไม่ได้ ไอ้คำพูดของมหายาน เขาพูดอย่างนั้น เขาพูดเป็นให้เราดัดกังวล แต่ความจริงเขาทำยิ่งกว่าเราอีก เราไปดูเว่ยหล่างสิ เว่ยหล่าง เวลาเขานั่งที่เขาทำยิ่งกว่าเราอีกนะ เขาทำจริงจังมากกว่าเราเยอะนัก คือเหมือนกับเราทำมาหากิน เรา

ทำมาหากิน เราทำจริงจังขึ้นมา เราถึงมีฐานะ แล้วเขาบอกว่า “ทำอะไรก็ได้ แล้วมีฐานะ” โยมเชื่อกันไหม?

โยม ๑ : ในเวลาที่เราอ่านเกี่ยวกับเซน เหมือนกับว่าเขาเอาสิ่งที่เป็นผลมาพูดเยอะ พอเอามาพูดเยอะปั๊บ เรานึกว่าไอ้ผลนั้นนะ คือสิ่งที่ต้องไปทำ อย่างเช่น การปล่อยวาง อะไรอย่างนี้ จริงๆ แล้วมันจะต้องทำไปก่อน จนกระทั่งปล่อยวางได้แล้ว ใช่มั้ยครับ

หลวงพ่ : ถ้าพูดอย่างนี้.. ถูก

หลวงตาพูดบ่อย “สักแต่ว่าๆ ไม่ได้นะ เราต้องจริงจัง”

หลวงตาจะใช้คำว่า “จริงจัง” เราจะต้องจริงจัง เราจริงจัง คือเรามั่นคง

อย่างที่พูด สมมุติก็ต้องจริงจังกับมัน ทุกอย่างจริงจังกับมันหมด ตั้งสติจริงจังกับมันหมด ถึงที่สุดแล้วพอเห็นคำว่า “จิตเป็นนามธรรม” มันเป็นความรู้สึก

พอเวลามันปล่อยกันที่ความรู้สึก “เอ๊ะ.. เอ๊ะ.. เอ๊ะ.. ” เราจริงจังนี่ละ แต่จิตมันปล่อยได้ มันฟรีได้ มันว่างได้ พอมันฟรีขึ้นมา มันว่างขึ้นมา มันว่างขึ้นมาด้วยพลังงานที่มันมีอยู่ แต่ความว่างของเขา คือความว่างแบบปฏิเสธ.. ไม่มี

แล้วพอว่าง มาหาเรา “หลวงพ่ ว่างๆ ว่างๆ ทำอย่างไรต่อ”

เรารู้ เราเลยบอก ถ้าพูดไป เขาจะได้เถียงไง เราถึงบอก “สมมุติว่าให้นึกพุทโธ นึกได้ไหม? ”

“ได้ค่ะ”

แสดงว่าไม่จริงแล้ว มันจะว่างได้อย่างไร ในเมื่อมันยังนึกพุทโธได้

เราบอก “สมมุติว่าให้นึกพุทโธได้ไหม”

“ได้ค่ะ”

“แล้วทำไมไม่นึกล่ะ? ”

“ก็ถ้านึกแล้วมันหยาบไง”

เขาคิดว่าใจเขาสูงส่งมาก ถ้านึกพุทโธ มันจะถอยหลังมาที่หยาบๆ เขาทะลุเข้าไปที่ละเอียดแล้ว แต่ความจริงนะ เขาไม่ได้อะไรเลย เพราะจิตนี้เป็นนามธรรม มันนึกเอาเองไง มันนึกให้ทุกข์ก็ได้ นึกให้สุขก็ได้ แล้วมันก็นึกให้มันว่างไง มันนึกให้มันว่าง.. แล้วมันว่างไหม?

แต่ถ้าเราทำจริงๆ จังๆ ขึ้นมา มันจริงจังนะ ต้องจริงจัง พอจริงจังแล้วมันก็เป็นทุกข์ซะใหม่ เขาถึงบอกว่า “มันลำบากเกินไป ต้องลัดสั้น ง่าย” เพราะคำว่า “ง่าย” คำเดียวนี้ล่ะ มันเลยเป็นข้อผูกมัดตัวเองว่า “ทำลัดสั้นแล้วต้องได้ผล” พอได้ผลขึ้นมา เขาก็เลยให้ผลกันโดยที่ว่าเป็นผลจริงไม่จริง.. ไม่รู้

แต่ในความรู้สึกเรานะ “ไม่จริงสักอัน” ไม่จริง เพราะถ้าเป็นจริงนะ เป็นจริงขึ้นมา

หลวงปู่ดูลย์ท่านเป็นอาจารย์ใหญ่ของฝ่ายนี้ หลวงปู่ดูลย์สร้างคนมาได้ตั้งเท่าไรแล้วทำไมพวกนี้เขาสร้างคนได้มหาศาลเลย เพราะอะไร เพราะหลวงปู่ดูลย์ท่านสร้างจริง สร้างคนจริงๆ ทำจริงๆ

แต่พวกนี้ เฮ้ไหน เฮ้นั่นไง เฮกันไปก็เฮกันมา (หัวเราะ) เสียตาย

โยม ๑ : หลวงพ่อครับ ผมเคยฟังชีวิตของพระอาจารย์ท่านหนึ่ง ท่านสอนว่า “ไอ้ตัวฉันจริงๆ แล้วมันยึดไม่ได้ แต่เราก็ชอบไปยึด” แล้วมันก็ปล่อยไม่ได้ด้วย เพราะจริงๆ มันยึดไม่ได้ มันก็เลยปล่อยไม่ได้

ไอ้ความคิดของผมตอนนั้น มันรู้สึกว่ “อืม.. จริงๆ แล้วท่านสอนดีนะ” อะไรอย่างนี้ คือแบบใจ เหมือนกับความคิดมาบอกว่า “ไอ้นั่นล่ะถูกต้อง” แต่หลังจากนั้นแป๊บหนึ่ง เรานั่งร้องไห้เลย ผมไม่แน่ใจว่าอันนี้ คือที่หลวงพ่อสอนหรือเปล่า ไอ้ตัว.. มันเหมือนกับว่ามีความคิด ๒ ชั้น ไอ้ตัวหนึ่งก็กำลังยินดีกับเรื่องท่าน ดีแต่ไอ้ตัวที่อยู่ข้างใน ..

หลวงพ่ : ไม่หอรอก

โยม ๑ : หรือว่ามันหลอกกัน..

หลวงพ่ : ไม่หลอกหอรอก เราจะบอกว่า “คำสอนของเขาไม่จริง” หนึ่งนะ ประเด็นนะ “คำสอนของเขาไม่จริง” แต่ของโยม.. คำสอนของเขาไม่จริง ทำไมเราต้องให้ได้ล่ะ? คำว่าต้องให้ เขาเรียกว่า “ธรรมสังเวช”

อย่างเช่น เราเป็นคนที่ไม่เข้าใจอะไรผิด แล้วพอมามีคนมาบอกเรา แล้วเราเข้าใจได้ว่าสิ่งที่เราเข้าใจผิด เราจะเสียกับการกระทำของเรา เราเสียใจ เราสะเทือนใจ นั่งน้ำตาไหลพรากเลย นี่ก็เหมือนกัน พอเราไปฟังคำนี้เข้า มันสะเทือนใจเรา เขาเรียกว่า “ธรรม”

พอเกิดธรรมะ นี่ธรรมะมันสะเทือนหัวใจเรา พอสะเทือนหัวใจปั๊บ ความดีใจ ความเสียใจ มันจะออกมาเป็นการร้องไห้ เขาเรียก “ธรรมสังเวช”

“ธรรมะ กับ การสังเวช”

การสังเวช เหมือนกับเราสลดสังเวชกับเรื่องต่างๆ เป็นเรื่องโลก แต่คราวนี้มันไปสะเทือน ธรรมะมันสะเทือนใจเรา แล้วก็น้ำตาไหลเลย นี่เขาเรียกว่า “ธรรมสังเวช”

แต่ไอ้มันเกิดขึ้นมาเพราะว่าเราไม่ได้ตั้งใจนะ ถ้าเราไปตั้งใจจะให้ เป็น ไม่เป็น หอรอก

โยม ๑ : ก็นั่งดูตัวเองร้องไห้อยู่แล้วมันจะร้องไห้ทำไมก็ไม่รู้ทั้งๆ ที่ก็คิดว่า มันไม่เห็นมีเรื่องที่ต้องร้องไห้เลย

หลวงพ่ : มันไปจุดที่มันสะเทือนใจพอดี อันนี้ ไอ้อย่างที่พูดเมื่อกี้ ที่บอกเราไม่เห็นด้วย อะไรวะ

“จันท์ ๕ เป็นสิ่งที่ละไม่ได้ แล้วเราถึงไม่ต้องไปละมัน”.. ไม่ใช่

“จันท์ ๕ นี่ละได้”

“สัมผัสเปลือกสัมผัส” สัมนี้เราลอกเปลือกทิ้งได้ไหม?

ความคิด เราจัดการมันได้ ถ้าเราจัดการความคิดไม่ได้ พระโศดาบันเกิดไม่ได้
หรือ พระโศดาบันเขาละชั้น ๕ นี้ไง

“ชั้น ๕ ไม่ใช่เราเราไม่ใช่ชั้น ๕”

“ชั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ชั้น ๕”

ละได้ไหม? สักกายทิฎฐิ ๒๐

ก็เริ่มต้นกันล่ะ เราเริ่มต้นเราก็ต้องทำความสงบของใจเข้าไปก่อน เพราะ
ธรรมชาติของมัน สัมกับเปลือกสัมผัสมันอยู่ด้วยกัน แต่พอเราทำจิตเราสงบเข้ามา “พุท
โธๆๆ” พอมันสงบ.. นั่นคือเนื้อสัมผัส

แล้วพอเนื้อสัมผัส พอมันสงบ มันสัจ มันสงบแล้วมันมีหลักมีเกณฑ์ของมันแล้ว
เราให้ออกรู้ ถ้ามันออกไปเห็นกาย คือเห็นเปลือกสัมผัส

“กาย เวทนา จิต ธรรม” คือเปลือกสัมผัส

“ความรู้สึก” คือเนื้อสัมผัส คือตัวจิต

ตัวความรู้สึกเราคือตัวจิต

“ความคิดไม่ใช่เรา” ที่นี้ความคิด ใจ ความคิดกับเรา จริงๆ ถ้าพวกนี้ ไม่ใช่กิเลส
หมดเลย พวกนี้คือธรรมชาติ แต่กิเลสคือค้นหาความทะยานอยากที่มันอาศัยพวกนี้แสดง
ตัวออก มันแสดงออก มันแสดงออกมาโดยผ่านกาย ผ่านเวทนา ผ่านจิต ผ่านธรรม

ฉะนั้นพอจิตสงบเข้าไปแล้ว พอจิตเห็นอาการ จิตคือรูป ความคิดคือนาม

นามไง นามคืออะไร? คือสัญญา

สัญญาของเรา ข้อมูลในใจของเราว่า “ร่างกายนี้เป็นของเราหรือเปล่า?”

“แน่นอนล้านเปอร์เซ็นต์”

ในข้อมูลนี้ก็บอกว่า “เราก็คือเรา” ใช่มั้ย แต่ความจริง “มันเป็นเราโดยสมมุติ” คือชั่วชีวิตหนึ่ง

แต่ถ้าเป็นธรรมชาติ พหุธรรมชาติมันแบ่งแยกตรงนี้ไป มันจะขาดกันที่สังโยชน์ ๓ “เครื่องร้อยรัด” เพราะถ้าจิตมันยังยึดอยู่อย่างนี้ มันก็ต้องเกิดต้องตาย เพราะมันมีแรงขับ แต่ถ้าพิจารณาไปจนมันขาด เขาเรียก “สังโยชน์มันขาด” มันก็อยู่ด้วยกันนี่ละ แต่ไม่มีเครื่องร้อยรัด คือน้ำที่มันขึ้น น้ำ.. เราเอาอะไรมาเกี่ยวไว้ เราเอาอะไรมาต่อกัน แล้วน้ำจืดไว้ ถ้าเราคลายน้ำออก มันก็อยู่ของมันอย่างนั้น น้ำจืดไม่มี

สังโยชน์ คือน้ำ เครื่องร้อยรัดไว้ ๓ ตัว “สัkkายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สีลพทป รามาส”

ถ้าคลาย ๓ ตัวนี้ออก.. ร่างกายเราก็มีอยู่อย่างนี้ จิตใจเราอยู่อย่างนี้ แต่เรารู้อย่างนี้จริง มันปล่อยออกไปด้วยเครื่องร้อยรัด เครื่องร้อยรัดนี้มันไม่มี มันเป็นอิสระต่อกัน เห็นไหม เราถึงบอกว่า “ความคิดหรือว่าร่างกายไม่ใช่กิเลสหรอก”

แต่ค้นหาความทะยานอยาก ความเข้าใจผิด ความเห็นผิดของจิตได้สำนึก คือกิเลส

แล้วคือกิเลส เราจะเอามันขึ้นมาเพื่อชำระล้าง เราถึงต้องมีจิตที่สงบ จิตที่..

ความรู้สึกอันนี้ที่มันเป็นอิสระ แต่โดยปกติของเรา ความรู้สึกเราไม่เป็นอิสระแล้ว

ปกติเราความคิด.. ความรู้สึกเราไม่เป็นอิสระเพราะอะไร เพราะมันมีกิเลสมันเป็นอนุสัย มันนอนเนื่องมากับความรู้สึกอันนี้ แล้วมันก็ออกมาเป็นความคิด ความคิดนี้เลยสกปรกไปด้วย

ฉะนั้นความคิดนี้ ความคิด ชาติ ๔ ชั้น ๕ นี้ไม่ใช่กิเลสหรอก เพราะพระอรหันต์ก็มี

พระอรหันต์ท่านจะทำจิต ทำรูป คือทำจิตท่านสะอาดแล้วนะ ใจความคิด ร่างกาย พระอรหันต์ก็มีอยู่เหมือนกัน ไม่มีกิเลสเลย แต่เรานี้กิเลสเต็มตัวเลย เพราะเรายังไม่ได้แก้ไข

นี่พระพุทธเจ้าสอนธรรมะ คือเข้ามาแก้ตรงนี้ได้ไง พอยังแก้ไม่ได้ เราก็ทำให้จิตสงบเข้ามาก่อน จิตสงบเพราะอะไร.. จิตสงบเพราะเพื่อให้ความคิดเราไม่บวกด้วยความพอใจของเรา โดยธรรมชาติ ความพอใจ ความนึกคิดของเรา คืออวิชชา คือความไม่รู้ตัว

ฉะนั้น พอมันสงบเข้ามาแล้ว สิ่งที่จะเกิดขึ้น ปัญญาที่เกิดขึ้น ให้เกิดขึ้นจากสัจจะความจริง คือไม่ใช่ความพอใจ เกิดขึ้นตามความเป็นจริง เรียก “สัจธรรม”

ทีนี้พอสัจธรรมอันนี้เป็นจริงขึ้นมา เพราะถ้าจิตสงบแล้ว.. พอเห็นกาย ทำไมคนเห็นกาย เห็นกายแล้ว ขยายให้แยกส่วน วิภาคะไป

ทำไมจิตสงบแล้ว.. อย่างที่พูดถึงกลืนเมื่อกี้ ทำไมเราขยายอ้วงกลืนนี้ให้เล็กลงใหญ่ได้ล่ะ

พอจิตสงบแล้วไปเห็นกาย มันดูเห็นกาย มันให้กายเป็นไตรลักษณ์ ให้มันแปรสภาพได้ แล้วเรารู้ด้วยตาก็บอกให้มันเป็นๆ มันเป็นไหมล่ะ?

เพราะอะไร เพราะจิตมันสงบไป เพราะมันไม่มีความพอใจ ความเห็นของเราเข้าไปบวกไป มันเป็นไปตามสัจจะความจริงอันนั้น แต่ต้องมีพลังงานพอ คือจิตต้องมีสมาธิพอ ถ้าพอจิตมันเป็นสมาธิพอ มันไปเห็นกาย เห็นจิต แล้วพิจารณาไป มันจะเห็นเป็นไตรลักษณ์ได้ แต่เป็นไตรลักษณ์ได้ เขาเรียกว่ามันปล่อยชั่วคราว คือตึงคปรหวน

ฉะนั้น พอเราทำบ่อยครั้งเข้า เหมือนเราทำบ่อยครั้งเข้า ร่างกายต้องอ่อนเพลียเป็นธรรมดา เพราะทำงาน ร่างกายต้องอ่อนเพลียเป็นธรรมดา จิตพอทำงานมันเข้าไป มันก็เสื่อมเป็นธรรมดา พอจิตมันเสื่อมปั๊บ ให้เป็น ไม่เป็นแล้ว.. กำลังไม่พอ

ต้องรีบทำงานนั้นกลับมาที่สมาธิ มาสร้างความเป็นสังขธรรม สร้างความเป็นสมาธิ คือสร้างความใจที่เป็นกลาง ที่ไม่บวกด้วยความรู้ความเห็นของเรา แล้วกลับไปทำงานอีก มันก็จะเป็นอย่างนั้นอีก แล้วพอมันเสื่อม ก็ต้องกลับมาที่พุทโธอีก

ถ้าจิตเราอ่อนแอปั๊บ เราจะมีพลัง ถ้าจิตเราอ่อนแอปั๊บ จิตเราไม่มีกำลังปั๊บ มันจะไม่เป็นสังขธรรมแล้ว มันจะเป็นความคิดบวกใจ คืออยากให้เป็นอย่างที่เราอยากเป็นนะ .. ไม่มีทาง

นี่ไง ถึงว่าเหตุผลทำไมถึงต้องทำสมาธิกัน? เหตุผลทำไมต้องทำใจให้เป็นกลาง?

“เพื่อจะไม่ให้บวกด้วยความรู้ความเห็นของเรา”

ฉะนั้น ถ้ามันเป็นจริงนะ นี่โดยข้อเท็จจริง พระพุทธเจ้าสอนหลักสังขธรรมมันเป็นแบบนี้ ที่นี้พอหลักสังขธรรมเป็นอย่างนี้ปั๊บ แล้วเราเรียนทฤษฎีกัน เราเข้าไปรู้เข้าใจไหม ที่นี้ก็เกิดจินตมยปัญญา คือจินตนาการกัน

“โอ้ว.. ร้อยแปดเลย” พระอรหันต์เต็มบ้านเต็มเมือง (หัวเราะ) พระอรหันต์เต็มไปหมดเลย

โยม ๑ : หลวงพ่อครับ อย่างขั้น ๕ มีรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาน ตัววิญญานมันคือธาตุรู้ที่เป็นปฏิเจตสมุปบาทหรือเปล่า

หลวงพ่ : ไม่ใช่.. ไม่ใช่..

“รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาน.. จิต”

วิญญานตัวนี้.. ถ้าวิปัสสนานะ ถ้าวิปัสสนา ถ้าจิตสงบแล้ววิปัสสนา.. เดี่ยวให้หนังสือพิจารณาจิตของเรา “วิญญานตัวนี้เขาเรียกวิญญานในขั้น ๕ กับวิญญานในปฏิเจตสมุปบาทนะ”

“อวิชา ปัจจยา สังขารา สังขารา ปัจจยา วิญญานัง”

ถ้าทำเป็นนะ ถ้าภาวนาเป็น เขาเรียก “ภาวนาเป็น” โอ๊ย.. สนุกมากเลย มันจะไปเห็นเลยนะว่า “วิญญาณอันนี้ วิญญาณในชั้น ๕”

ถ้าโยมฟังเสียงเรา แล้วโยมคิดไปเรื่องอื่น เขาเรียก “โสตวิญญาณ”

ชั้น ๕ ใจ “รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ”

“วิญญาณตัวนี้ วิญญาณในชั้น ๕”

“กลืน” คมกลืน ถ้าเราคมกลืนแล้ว ถ้าเป็นหวัด หรือเราไม่ต้องเป็นหวัด เราปฏิเสธ เราจะไม่ได้อะไรเลย เขาเรียก “จามวิญญาณ” วิญญาณทางจมูกใจ ในวิญญาณในชั้น ๕

วิญญาณในอายตนะ “ตา หู จมูก ลิ้น กาย” มันต้องมีวิญญาณรับรู้ วิญญาณอันนี้เป็นวิญญาณในชั้น ๕

โยม ๑ : อ้อ.. เข้าใจแล้วครับ คือเป็นวิญญาณของอายตนะใช่ไหมครับ?

หลวงพ่ : วิญญาณของจิตเลยละ

โยม ๑ : ของจิตเลยหรือครับ

หลวงพ่ : เออ.. ใช่.. มันเป็นวิญญาณอายตนะ เป็นวิญญาณของสามัญสำนึกนี่ไง

แล้วถ้าชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕.. ในชั้น ๕ มี “รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ” แล้ววิญญาณนี้ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่วิญญาณ แล้วภูตตายหรือยังละ? ภูตยังไม่ตายนะมึง ขนาดภูตที่วิญญาณถูกไปแล้วนะ ภูตยังไม่ตายเลยนะมึง ภูตอยู่ เพราะเรามีวิญญาณอีกตัวหนึ่ง

“รูป กับ นาม” ในรูปนี้มีพร้อมทั้งชั้น ๕ มีพร้อมทุกอย่างหมด เพราะอะไรู้ไหม

เพราะพระอนาคามีชั้น ๕

“จิตเดิมแท้ในช่องใส” ในช่องใส นี่ที่วาปฏิจสมุปบาท อิทปปัจจยตา ในตัวของมันเอง แต่เขาเอาอิทปปัจจยตามาใช้กับสามัญสำนึก.. มันคนละเรื่องกันนะมึง อิทปปัจจยตา มันจะอยู่ในตัวของมันเอง

“สิ่งนี้มี เพราะมีสิ่งนี้” แล้วมันอยู่ในตัวมันเอง มันซ้อนกันอยู่

จิตเดิมแท้จะไว้มาก

ทีนี้วิญญาณมัน.. เวลาเราภาวนาไป เราจะเห็นอะไรอย่างนี้หมด

เราบอกนะ ถ้าเป็นพระโศดบัน ไม่เกิดต่อไป มันมีเหตุใด? อะไรที่มันไม่เกิดอีก?

พระสัททาคามี พระอนาคามี.. พระอนาคามีจะไม่เกิดบนสวรรค์อีกแล้ว ไปเกิดบนพรหม เป็นเพราะเหตุใด? แล้วพระอรหันต์ไม่เกิดอีก เป็นเพราะอะไร?

นี่วิญญาณ.. หยาบ-ละเอียด

มันเหมือนเราซื้อตัวเครื่องบินเลย เอ็งนั่งขึ้นไหนอยู่ที่ตัวเครื่องบินมึงเลย

ไอนี้ก็เหมือนกัน เราทำจิตของเราระดับไหน พอระดับไหน เราจะย้อนกลับมาที่ว่ามันจะเข้าใจที่โยมถามนี้ไง พระโศดบัน มันได้ละอะไรไปบ้าง? วิญญาณอะไรมันละไปบ้าง? พระสัททาคามี พระอนาคามี มันตัดอะไรไปบ้าง? มันรู้มาหมดเลยนะ !

โยม ๑ : โดยที่ไม่เคยศึกษาอะไรมา ก็ต้องรู้ได้ด้วยตัวเอง

หลวงพ่ : แน่نون! ถ้าไม่อย่างนั้นถ้ามึงไม่รู้ไม่เห็น มึงจะเป็นพระโศดบันได้อย่างไร?

ไม่ต้องเรียนอะไรมาเลยนะ “ผลัวะ ! เอื้อะ ! เอื้อะ !” เลยละ

มันเป็นข้อเท็จจริงอย่างนั้นเลย จิตอย่างนี้ คุณภาพของจิตอย่างนี้จะไ้ระดับนี้ คุณภาพจิตอย่างนี้จะเป็นอย่างนี้ คุณภาพจิตอย่างนี้จะเป็นอย่างนี้ แล้วคุณภาพจิตอย่างนี้ มันได้คายอะไรออกไปบ้าง.. จนถึงที่สุดนะ ตัวจิตต้องทำลายหมด

พระอรหันต์ไม่มีจิต มีแต่ธรรมชาติ ถ้ามีจิต คือมีภพ

ทีนี้เวลาครูบาอาจารย์ท่านบอกว่า “จิตพระอรหันต์เป็นอย่างนั้นๆ”

ถ้าท่านพูดกับเด็กๆ ใจ แต่ถ้าพูดด้วยกันนะ ท่านไม่พูดอย่างนี้

ถ้าพูดด้วยกันนะ ถ้าผู้รู้ด้วยกัน พอบอก “จิต”.. “ห๊ะ ห๊ะ?”

“จิตก็ดีหัวจิตเคยสิ”

จิตก็มีสถานที่ มีสติจิต มีข้อมูล มีที่เก็บข้อมูล.. ต้องทำลายหมด.. ไม่มี !

“พระอรหันต์ไม่มีจิต”

“อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมุจฺจิง สฺสูติ” อาสวะสิ้นไป สิ้นที่ไหน? .. สิ้นที่จิต

“อาสเวหิ จิตฺตานิ” จิตวิมุตติ.. หมดสิ้นแล้ว

มารถึงหาไม่เจอใจ ถึงไม่เกิดอีกใจ มารคือควบคุมจิตทั้งหมดให้เวียนตายเวียนเกิด แล้วผู้ควบคุมมันหาที่มันจะคุม หาที่มันจะยึด.. ไม่มี มันคุมไม่ได้ มันคุมจิตตัวนี้ไม่ได้อีกเลย

นี่วิญญาน วิญญานในชั้น ๕ เราใช้คำอย่างนี้ เราใช้คำว่า “วิญญานในชั้น ๕” กับ “วิญญานในปฏิจจสมุปบาท” เพราะเหตุกรณีอย่างนี้ มันถึงทำให้เรา คนเกิดคนตาย ระลึกชาติไม่ได้ เพราะขณะที่เราเป็นมนุษย์ เราจะใช้วิญญานในชั้น ๕ นี้กัน แล้วเราไม่เคยเห็นวิญญานในปฏิจจสมุปบาท เราไม่เคยเห็นข้อมูลเราเลย เรามีวิญญานแต่รับรู้กันสื่อสารกันในสามัญฐานึก

แต่ไอ้ข้อมูลอันที่เราทำได้สะสมมาตั้งแต่อดีตชาติ สะสมมาแบบพระพุทธเจ้าที่เป็นพระโพธิสัตว์.. อันนี้ ที่เราถามกันว่า “หนูจะอย่างไร หนูจะปฏิบัติอย่างไร” ไอ้จริตนิสัยอันนี้ มันอยู่ในประเด็นนี้

แต่สิ่งที่เราสื่อสารกัน มันสื่อสารกันด้วยขั้น ๕ วิญญานในขั้น ๕ สื่อสารกันแล้วเขาบอก “เกิดดับ แล้วพอดับแล้วจะสิ้นกิเลส” เราถึงไม่เคยฟังเลย เราไม่เคยฟังเรื่องอย่างนี้เลยนะ เพราะวิญญาน.. มันลึกซึ้งมาก แต่ถ้าใครเข้าไปทำ รู้เห็นหมดแล้ว คือมันดีแผ่กลางหัวใจเราไง มันเอาความรู้สึกเรามาตีแผ่หมด ไม่มีอะไรซ่อนเร้นเลย ไม่มีอะไรแอบแฝงในใจเรา

พระพุทธเจ้าบอกเลย “ไม่มีกำมือในเรา เราแบตลอด”

จิตนี้จะเคลียร์หมดเลย.. จะรู้จะเห็น

เวลาพูดอย่างนี้ปั๊บ มันก็เลยเป็นขั้นตอนไป พอขั้นตอนอย่างนี้ปั๊บ เวลาปฏิบัติ ถ้าฟังอย่างนี้แล้ว ขาอ่อนเลยนะ “แล้วเมื่อไรจะถึงวะ?” (หัวเราะ) แต่ทำได้!

โยม ๒ : แต่หลวงตาท่านไม่เคยเทศน์แบบนี้คะ

หลวงพ่ : ยิ่งกว่าเทศน์

โยม ๒ : ท่านเทศน์แต่แบบเราเข้าไม่ถึง

หลวงพ่ : ไซ้!

โยม ๒ : เราจับไม่ถึง

หลวงพ่ : ยิ่งกว่าเทศน์อีก เพราะเราอ่านมาตลอด ธรรมะหลวงตา พูดดีกว่าเราหลายชั้นเลย แต่พวกเรา เวลาอ่านแล้ว..

ตอนเช้าวันนี้เราพูดเหมือนกัน เราบอกว่า.. เราพูดกับโยม โยมเขาบอก ที่เขาบอกเขาพิจารณากันแล้วบอก “มันเป็นวิทยาศาสตร์นะ ทำไมหลวงพ่ว่าผิดล่ะ?”

เพราะเราไปคิดแบบวิทยาศาสตร์ไง มันเลยเป็นชั้นเดียว วิทยาศาสตร์มันเป็นสิ่งที่พิสูจน์ได้ แต่ธรรมะนั้นมีลึกลับ มันมีหลายชั้นหลายตอน ทีนี้เวลาท่านพูดอยู่ แต่เราใช้สมองอันดั้งเดิมของเราไปจับ มันก็เลยคิดแบบตลาดไป

โยม ๒ : แล้วทำอย่างไรจะให้ถึง..

หลวงพ่ : ที่โยมฟังวันนี้ เข้าใจหรืออะไร เพราะโยมได้ปรับสภาพมาเรื่อยๆ ใจ โยมได้ฟังธรรมะมา แล้วปรับสภาพจิตใจเรามาเรื่อยๆ พอมาฟังอย่างนี้ปั๊บก็ “อ้อ !” แต่ถ้ายังไม่ได้รับ.. ถ้าไม่ได้ปรับสภาพมาเลยนะ มันก็ว่าเราพูดแบบวิทยาศาสตร์ไป

เพราะทุกคนมาหาเราจะบอกว่า “หลวงพ่ ก็พูดให้เป็นวิทยาศาสตร์ ทำไมหลวงพ่ ไม่ยอมรับล่ะ? ”

เราพูดในระดับอะไร? มันเหมือนเราพูด เราคุยกับเด็ก เด็กเล็กๆ เราจะสื่อสารกับเด็กเล็กๆ เราต้องลดตัวเราไปคุยกับมันให้รู้เรื่องนะ อันนี้ก็เหมือนกัน ธรรมะพระพุทธเจ้านี้ลึกลับมากเลย แต่เราคิดได้ประสาเรา เราก็อ่า “พระพุทธเจ้าพูดระดับที่เราคิดนี่”

เฮ้ย ! ไม่ใช่ะมึง.. ไม่ใช่ !

แต่เราคิดเลยว่า “พระพุทธเจ้าพูดได้อย่างที่เราเข้าใจ”.. เขาคิดกันอย่างนั้นไป

“ไอ้โฮ.. พระพุทธเจ้านี่สุดยอด สุดขยอเลย”

เราจะบอกว่า “เออ.. อีกไกลนะ พวกมึงนี่อีกไกลนัก.. อีกไกลนัก !”

แต่เราคิดเลย “ไอ้โฮ.. พระพุทธเจ้านี่สุดยอดเลย แหม.. อย่างนี้สุดยอดเลย”

พอไปรู้อะไรเข้า มันตื่นเต้นไป

โยม ๑ : คือหลวงพ่บอกว่าคนที่มึระดับทางจิตต่างกัน เวลาฟังธรรมะของพระพุทธเจ้าจะเข้าใจต่างกัน

หลวงพ่ : ทุกคน ทุกที่ นานาจิตตัง เป็นอย่างนี้มาตลอด

ครูบาอาจารย์ท่านประพาศปฏิบัติมา ท่านเข้าใจสิ่งนี้แล้ว ที่นี้เวลาเทศนาว่าการไป..

หลวงตาท่านใช้คำนี้ะ ซึ่งมากมาย “แกงหม้อใหญ่ รสชาติเข้มข้นไม่ได้” คือเด็กมันกินไม่ได้

“แกงหม้อใหญ่ แกงหม้อเล็ก แกงหม้อจิ๋ว”

แกงหม้อจิ๋ว คือ พระกับพระคุยกัน ผู้ปฏิบัติกับผู้ปฏิบัติ นักวิชาการกับนักวิชาการคุยกัน เราใช้ศัพท์สื่อทางวิชาการ เข้าใจได้หมด

ถ้าแกงหม้อใหญ่ พูดยกกับสังคม เราจะเอาอะไรคุยกับเขา?

แต่ถ้าในวงพระกับพระ ท่านใส่กันได้เลย

ยังผู้ปฏิบัติ ระดับปฏิบัติ เวลาแก้จิตกัน

ฉะนั้น ไอ้จิตแก้จิต มันถึงเข้าใจได้ว่า “ใครอยู่ชั้นไหน”

หลวงตาจะบอกเลย “พุดมา ! โสดาบันผ่าน สกิทาคาผ่าน อนาคาไม่เห็น”.. จบแล้ว แค่นี้

ถ้าอนาคาผ่าน “ต่อไป !”

เพราะเขารู้กันอยู่แล้วใช้ไหม มาจากกรุงเทพฯ ใช้ไหม นครปฐม เข้าโพธารามมาถึงหนองแกวง บอกเขาออกจากกรุงเทพฯ มาเลย พอถึงนครปฐมบอกว่า “ถึงแล้ว” มันจอดอยู่นั่นนะ มันนอนอยู่นั่น มันบอกว่า “ถึงแล้ว”

เราเข้าใจได้หมด ถ้าไม่เข้าใจ มันผ่านนครปฐมมา.. มันผ่านมา.. ผ่านมา.. มันต้องบอกเลย ผ่านนครปฐมมา ผ่านถนนอะไรมา ออกอะไรมา.. อะไรมา.. เวลาพระเขาคุยกันเขาคุยกันอย่างนี้นะ

“พิจารณากายหรือยัง? ผ่านกายอย่างไร? ผ่านจิตอย่างไร?”

ไม่เคยเห็นนครปฐม เห็นแต่รูป นครปฐมอยู่นั้น นครปฐมตั้งอยู่ตรงไหนวะ? ก็ตั้งอยู่ตรงนั้นไง

แล้วตั้งอย่างไร? ก็ตั้งอยู่ตรงนี้ไง

แล้วทำอย่างไร? ก็ตั้งอยู่ตรงนั้นไง

มันเห็นแต่รูป.. แต่ถ้าเราขับรถผ่านมาเลย.. โอ้โฮ..

เวลา “สัมมะสากัจฉา” มันจะเข้าใจกันได้

เราทำของเราไป ปฏิบัติของเราไป.. ถูกต้อง กระแสมันจะแรง มันจะอย่างไร มันก็กรรมของสัตว์ กรรมของสัตว์ ใครเชื่อ ใครคิดร่างแหไป มันก็เรื่องกรรมของเขา

ถ้าเรามีหลักมีเกณฑ์ มีหลักมีเกณฑ์ ถ้าพูดอย่างนั้น เขาจะหันมาดูพวกเรานะ แล้วก็จะบอกเลยนะ “ไอ้พวกนี้โง่ฉิบหายเลย ทางง่ายๆ ทางลัด ทางสั้นก็เยอะเยอะไป มันไม่ทำ มันตะบี้ตะบันให้ลำบากอยู่ที่นี่ พวกนี้โง่มากๆ เลย”

เขาก็สังเวชพวกเรานะว่าเรานี้ “โอ้โฮ.. โง่มาก เต่าตุน มีทางดีๆ ไปไม่ไป”

ไอ้เราหันกลับไปดูว่าไอ้พวกนี้ พวกอะไรนะ “พวกค่าน้ำพริกละลายแม่น้ำ” พอเคี้ยวน้ำพริกมันละลายหมดแล้ว มันไม่มีอะไรจะกิน มันจะรู้ตัวทีหลัง

ไอ้เราก็มองไป มองไปสงสารเขา.. ไอ้เขาก็มองเรา เขาก็สงสารเรา

เอ้อ.. ก็แปลกกันอยู่ นี่เอาความจริงพิสูจน์กัน เขาก็สงสารเรา เราก็อสงสารเขา.. ไม่รู้ใครสงสารใคร เขาก็สงสารเรานะ “ลำบากน่าดูเลยนะ มันทรมาณตนน่าดูเลยนะ ง่ายๆ ก็ไม่มากัน โอ้โฮ.. พวกนี้.. พวกอะไรนะ.. ทุกข์นิยม” (หัวเราะ)

โยม ๑ : หลวงพ่อครับ ที่หลวงพ่อบอกว่าคนที่ภาวนาแล้วจิตลงเป็นสมาธิง่ายๆ คือพวกสัทธาจริต แล้วคนที่ภาวนาจิตลงยาก ก็เป็นพวกพุทฺธจริต ดังนั้น มันเลยมีการปฏิบัติแบบปัญญา นำสมาธิ กับ สมาธิ นำปัญญา

หลวงพ่ : ไซ้.. เราพูดอย่างนั้น

โยม ๑ : อยากจะให้หลวงพ่ช่วย..

หลวงพ่ : เราพูดอย่างนั้น แต่โยมเข้าใจผิด เมื่อกี้ให้ปล่อยให้พูดมาก่อน เราไม่ค้าน
ไง เราไม่ค้านว่าสัทธาจริตจะปฏิบัติง่าย ๆ ไม่ใช่

สัทธาจริต คือมีความเชื่อมั่น คนที่มีศรัทธาเป็นฐาน เขาทำด้วยความเชื่อมั่นของ
เขา

ฉะนั้น กำหนดพุทโธๆๆ เพราะเขาเชื่อมั่นของเขา เขาถึงทำของเขาได้

พุทธรจิต มันเป็นพวกปัญญาชน “อะไรละ.. อะไรก็พุทโธ อะไรก็พุทโธ พุทโธ
อย่างเดียวก็ไม่เห็นมีอะไรเลย”

สัทธาจริต มันเชื่อมั่น

พุทธรจิต มันต้องหาเหตุผล

สัทธาจริต คือพระโมคคัลลานะ ๗ วันเป็นพระอรหันต์

พุทธรจิต คือพระสารีบุตร.. ไม่ได้ ต้องหาเหตุผล ต้องหาเหตุผล.. ๑๔ วัน ซ้ำอีก
เท่าตัว

อันนี้คนอย่างพวกเรา โดยสามัญสำนึก ดูเราวิชัยสิ

พุทโธเรากี่ “พ.พาน สระอุ ธ.รง พุทโธมันจะมีอะไรละ”

เพราะอะไรรู้ไหม เพราะเราไม่ซาบซึ้ง เราไม่ใช่พุทโธออกมาจากจิต แต่ถ้าเราจะ
พุทโธด้วยความซาบซึ้งของเรานะ เราอ่านประวัติของพระพุทธเจ้าก่อน พระพุทธเจ้าท่าน
ทุกข์ยากมาขนาดไหน พระพุทธเจ้า ทำไมท่านถึงเป็นพระอรหันต์ได้ พระพุทธเจ้าท่าน
สร้างบุญญาธิการนะ อ่านแล้วน้ำตาไหล.. เศร้าใจนะ

พุทโธได้แล้ว เพราะมันซึ่งใจ คือคำว่าพื้นฐานจากใจมันมี มันก็นึกถึง พระพุทธเจ้าได้ด้วยความคิดนี้ ด้วยปัญญาชนเดี๋ยวนี้ ศาสนาก็ไม่ได้ศึกษา อะไรก็ไม่เคยรู้เรื่องเลย อยู่ดีๆ ก็ให้พุทโธ

เราถึงย้อนกลับหลวงปู่เจี๊ยะโง่ หลวงปู่เจี๊ยะท่านบอกเลยนะ “จี้ๆๆ นี่สงบได้ หรือเปล่า?”

เอ็งบอก “พุทโธๆ”

ทีนี้ คนอีกคนหนึ่งมาบอกว่า “คนนี่โง่มาก ไม่เข้าใจอะไรเลย นึกพุทโธก็ไม่ได้ นึกว่าจี้ๆๆ”

“จี้ๆ” คือคำบริกรรม เหมือนกับเราบริกรรมออกมาจากใจนั่นละ “จี้ๆ” มันจะสงบได้ไหม.. ก็ได้

พอคำว่า “สัทธาจริต” คือมีความเชื่อมั่น มีความศรัทธา

“พุทฺธจริต” คือว่าต้องมีปัญญา

ทีนี้พุทฺธจริต พวกเราปัญญา มันเยอะ มันต้องมีเหตุผล ฉะนั้นมีเหตุผลว่าเหตุผล อันนี้ เหตุผลที่กิเลสมันกระตุ่นขึ้นมา มันเลยทำให้เราทุกข์ เราก็เลยเอาสติปัญญากรอง มัน.. กรองมัน.. พอกรอง มันมีเหตุผลที่เหนือกว่ามันก็หยุด หยุดเฉยๆ นะ

เพราะการทำด้วยปัญญาอบรมสมาธิ มันมี ๓ ขั้นตอนของมัน

“รู้เท่ารู้ทัน”

“ตามรู้ตามเห็น”

“รู้เท่ารู้ทัน รู้แจ้งแทงตลอด”

“ตามรู้ตามเห็น” เรามาคิดถึงชีวิตเราสิ เราทุกข์ไหม? แต่ถ้าคนเขาไม่คิดหรอก เขาบอกว่า “คนโน้นทำเรา คนนี้ทำเรา” ก็มันโทษคนอื่นหมดเลย

แต่ถ้าเราตามรู้ตามเห็น ความคิดเรามันให้ผลเป็นความทุกข์กับเรา แล้วเราจะหยุดมันอย่างไร? ตามมันไป “มันจะรู้เท่ารู้ทัน”

“รู้เท่ารู้ทัน” อย่างที่ว่ามันเห็น แสงค์.. เห็น “รู้เท่ารู้ทัน รู้แจ้งแทงตลอด” มันจะควบคุมได้หมดเลย

ความคิดนี้มันเกิดมาจากไหน? มันเกิดมาเพราะเหตุใด?

พระพุทธเจ้าถึงบอกไว้ “ความคิดเกิดมาจากรูป รส กลิ่น เสียง”

“รูป รส กลิ่น เสียง” สิ่งนั้นมันมีอยู่แล้วเรากระทบมัน เราก็เอาอันนี้มาคิด

พระพุทธเจ้าถึงบอกว่า “รูป รส กลิ่น เสียงเป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร”

มาร เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร

มารคือใคร? มาร คือจิต เพราะจิตเรามีมารอยู่ มันได้ผลกระทบจาก “รูป รส กลิ่น เสียง” มันก็ไปเขย่ามัน พอเราใช้สติปัญญาเข้ามาจนทันตัวมารแล้ว “รูป รส กลิ่น เสียง” มันมาบูชาเราไม่ได้ไง มันตัดขาดจากกัน พอตัดขาดจากกัน มันก็ควบคุมจิตได้สบายขึ้นง่ายขึ้น.. นี่ ปัญญาอบรมสมาธิ

เราถึงพูดบ่อยมากเลยว่า “การประพฤติปฏิบัติทุกแนวทาง ผลของมันคือสมณะหมดเลย”

แต่ถ้าเป็นความเข้าใจผิด มันจะเป็นมิจฉา.. มิจฉาสมณะ ทั้งๆ ที่เขาปฏิบัติสมณะ เขาบอกใช้ความคิด คือวิปัสสนาสายตรง แต่ผลของมัน โดยข้อเท็จจริงมันเป็นอย่างนั้น แต่ด้วยความคิดของเขา ด้วยการให้ชื่อของเขา เขาให้ชื่อตามความพอใจของเขา แต่มันไม่เป็นไปตามข้อเท็จจริง

โดยข้อเท็จจริง คนใช้ความคิดทั้งหมด คนใช้ปัญญาทั้งหมด ผลของมันคืออะไร? คือปล่อยวาง แต่ถ้ามีสติอย่างที่เราทำกัน มีสติที่เป็นมิจฉา มิจฉาเพราะอะไร มิจฉาเพราะ

เราเป็นเจ้าของ เราเป็นคนกระทำ เราเป็นคนควบคุม.. เอ๊ย.. ถ้าเป็นสัมมา สัมมาเราควบคุม เป็นสัมมา

ถ้าเป็นมิจฉา.. มิจฉาก็ปล่อยไป ว่างๆ ใจ ไม่มีอะไรเลย ว่างๆ ว่างๆ ใครเป็นเจ้าของ? ใครเป็นคนควบคุม? ใครเป็นคนเข้าใจ? ไม่มี ว่างๆ กว้างๆ ใจ

โยม ๑ : คือหมายถึงว่าหลอกตัวเอง

หลวงพ่ : ใช่

โยม ๑ : ปฏิเสธไว้ก่อน

หลวงพ่ : เราจะพูดอย่างนั้นจริงๆ เลย เราพูดอย่างนั้นแหละ มันเป็นอย่างนี้

ฉะนั้นคำว่า “สัทธาจริต-พุทธจริต” เราไม่ต้องไปคิดกับใคร มันเป็นความเชื่อมั่นออกมาจากเรา มันเป็นความเชื่อมั่นออกมาจากจิตอันนี้ ถ้าจิตมีความเชื่อมั่นอย่างนี้ เราก็ทำกระบวนการของเราเราก็ปฏิบัติอย่างนี้

โยม ๑ : อย่างนั้นแล้วที่หลวงพ่ว่าการปฏิบัติมันจะออกมาผลเป็นสมณะ อย่างนั้นวิปัสสนาจะเริ่มเมื่อไร?

หลวงพ่ : วิปัสสนาจะเริ่มต่อเมื่อจิตสงบ แล้วจิตเห็นอาการของจิต

จิตสงบแล้ว ถ้าโดยเจโตวิมุตติ พอจิตสงบแล้ว จิตนี้มันจะออกไปเห็น “กาย เวทนา จิต ธรรม” โดยสังจะความจริง สังจะความจริงโดยอริยสังขะ

ถ้าเห็นกายนะ.. “เอ๊ะ” มันกระเทือนชั่วหัวใจ ขนพองสยองเกล้าหมดเลย แต่นี้ก็เห็นกายนะ.. “เห็นกายๆ” เห็นกายก็เหมือนเราฝันไป.. ไม่มีทาง ! คนเห็นกายจริงๆ นะ มันสะเทือนชั่วหัวใจเลย โอ้โฮ.. มันสั่นไหวไปหมดเลย

ถ้าเห็นกายโดยข้อเท็จจริงที่ว่าจะจะเป็นวิปัสสนาละ ถ้าจิตมันสงบแล้ว จิตมันเห็น “กาย เวทนา จิต ธรรม” โดยข้อเท็จจริงนะ แล้วคำว่า “ข้อเท็จจริง” แล้วเราเห็น ปกติเราก็เห็นอยู่ทุกวัน กาย เวทนาเรารู้หมด แล้วมันมีผลอย่างไร?

นี่ไง.. มันจะเทียบเคียงให้เห็นใจ มันจะเทียบเคียงให้เห็นว่า “เป็นสมณะมันจะมีความรู้สึกอย่างนี้ เป็นวิปัสสนา มันจะมีความรู้สึกอย่างนี้” คือมันคนละอันกัน.. ว่าชัดๆ เลย

ถ้าไม่คนละอันกัน ทำไมพระพุทธเจ้าบอกว่า “สมณะ-วิปัสสนา”

ทำไมพระพุทธเจ้าไม่มารวมกันไว้ล่ะ?

แต่พวกเรานี้มันไม่เป็นใจ ก็นี้เวลาเขาคุยกัน ในอภิธรรม “วิปัสสนาสายตรงก็ได้.. ใช้สภาวะธรรมที่เป็นปัจจุบัน” ญอกเลย “สภาวะธรรมที่มันสร้างขึ้น” “สภาวะธรรมที่เป็นปัจจุบัน” สภาวะธรรม ก็นี้ทำให้มันเป็นปัจจุบัน.. ไม่มีทางหรร

เพราะจิตนะ ถ้าสภาวะธรรมที่เป็นปัจจุบัน ถ้าจิตเป็นสมาธิ พอจิตเป็นสมาธิ จิตมันไม่มีกาลเวลา มันนิ่งของมันอยู่ ถ้าพอมันใช้พลังงานออกไป มันเคลื่อนแล้ว ฉะนั้น สภาวะธรรมที่เป็นปัจจุบันของเขาคืออะไร?

ก็ปากเขาพูดอยู่ ปากเขาพูดอยู่ ความคิดเขาคิดอยู่ มันจะเป็นปัจจุบันตรงไหนวะ? เราจะใช้อย่างนี้เลย เวลาพูดกับพวกหมอนะ “ปัญญาสมอง-ปัญญาคิด” ปัญญาสมอง นี่ ปัญญาที่เราเรียนศึกษากันมา มันเก็บข้อมูลไว้ที่สมอง

สมองนี่โดยธรรมชาติของมัน ถ้าไม่มีพลังงาน ไม่มีจิต สมองใช้งานไม่ได้หรอก สมองมันเป็นแค่วัตถุ มันจะทำงานได้ มันต้องมีพลังงาน พลังงานอันนี้คืออะไร? พลังงานอันนี้ คือตัวจิต ตัวจิตมันมีพลังงาน “ตัวจิต” จิตมันกระตุ้นมาถึงที่สมอง สมองก็ทำงาน

ฉะนั้น เวลาที่ความคิดของเขาเกิดขึ้นมา สภาวะนั้นเป็นปัจจุบัน มาจากไหน? ก็มาจากสมอง มันเคลื่อนออกมาก็เท่าแล้ว แล้วยังมาพูดว่า “สภาวะธรรมที่เป็นปัจจุบันนะ”

เหอ.. ญอกกลับเลยนะ “มันเป็นไปได้หรือ?”

มันยังไม่เคยภาวนา มันยังไม่เคยวิปัสสนา มันไม่เคยกระทำ มันจะไม่รู้เรื่องอย่างนี้เลย

โยม ๑ : แล้วที่หลวงพ่อบอกว่าเมื่อจิตเป็นสมาธิแล้ว แต่ว่าวิปัสสนามันจะเกิดขึ้นเอง
หรือมันจะต้องตั้งใจ หรือมันจะอย่างไร?

หลวงพ่ : (หัวเราะ) ค่อยๆ ทำไปสิ..

ยังไม่ได้กว้างสักตัวเลย มันบอกมันจะย่างหรือมันจะแกงนี้ เอากว้างมาสักตัวหนึ่ง
ก่อนสิ เอาเนื้อกว้างมานะ เราจะแกงหรือเราจะย่าง หรือเราจะ..

เราพูดอย่างนี้ละ เราพูดอย่างนี้ บอกว่า “ให้มันเป็นไป” ไปพูดคักหน้า หรือพูด
อะไรไว้ก่อน เราทุกข์เอง เหมือนกับเราบอกไข่มุขไหม เราจะทำ เราฝึกทหารไป จากสถานที่
๑ เราจะไปถึงสถานที่ ๒ พอถึงสถานที่ ๑ นะ “เอ๊ะ.. แล้วเมื่อไหร่มันจะไปสถานที่ ๒
วะ? แล้วมันจะออกอย่างไรวะ?” มันจะเป็นวิปัสสนิก แล้วมันจะทำให้เราทุกข์

เราถึงสถานที่ ๑ เราทำกระบวนการสถานที่ ๑ ให้จบ การเคลื่อนต่อไปมันต้อง
เป็นสถานที่ ๒ เราทำจิตเราให้สงบ แล้วถึงใช้ปัญญาของเราไป กระบวนการของมัน พอ
เราทำเสร็จหมดแล้ว งานมันจบหมดแล้ว.. มึงจะไปไหนต่อล่ะ?

มันก็เคลื่อนไปสถานที่ ๒ โดยข้อเท็จจริงของมัน

ไอนี่พอบอกว่า “การฝึกทหาร จะจบด้วยสถานที่ ๒ นะ แล้วบอกด้วยว่าสถานที่
๑” มันก็อยู่นั่นแหละ ใจเหม.. ไปอยู่สถานที่ ๒ แล้ว สถานที่ ๑ เหม.. มันไม่ทำ พอไป
เยอะๆ เลยสถานที่ ๑ ก็ไม่เสร็จ สถานที่ ๒ ก็เลยไม่มีด้วย

ไม่ต้องไปตกใจ ทำของเราไป อย่างที่เขาว่า “เมื่อไรจะได้วิปัสสนา เมื่อไร..” พวก
เราตายตรงนี้ไง “นี่ทำสมาธิ แล้วเฉียวใช้ปัญญาละ แล้วอีกทีชาติหนุจะได้ภาวนาสักที
หนึ่ง”

ก็มึงทำสมาธิอยู่แล้ว ทำความคืออยู่แล้ว เราก็ทำอยู่แล้ว ถ้าจิตเราพอไข่มุข

น้ำ.. เวลาน้ำขึ้น มันเอาสวะขึ้นมามีด้วย เวลาน้ำลง มันก็เอาสวะลงไปด้วย

จิตของเรา ถ้ามันแค่น้ำมันน้อย สวะมันก็อยู่บนนี่ละ เราพยายามทำของเรา ถ้า น้ำมันขึ้นมา มันก็ยกสวะขึ้นมาด้วย จิตเราดีขึ้น พัฒนาขึ้น มันก็จะพัฒนาขึ้นมา ไม่ต้องไปห่วง ไม่ต้องไปทำ.. ก็มันอยู่ที่วาสนาเรา ก็เราไม่สามารถกักน้ำมันให้มากขึ้นมาได้ เราไม่สามารถปล่อยสิ่งใด ยกสิ่งใดขึ้นมาได้ ถ้าเราทำจิตเราให้ดีขึ้น มันก็ยกเราขึ้นมาได้

ไม่ต้องไป worry ไม่ต้องไปคิดน้อยใจเสียใจกับใครทั้งสิ้น พวกเราตายกันตรงนี้

เราถึงบอกเลย “พวกเรานี้แหละ ไอ้ตลกทองๆ มันจะได้ทองจากเราไป เพราะความโลภของเราเอง” ทองในคอเราแท้ๆ เลย ยังถอดไปให้เขา ถอดเลยนะ เพราะอยากได้เส้นใหญ่ไง

นี่ก็เหมือนกัน เพราะความอยากได้ของเรา แล้วเขาบอกว่า “เรานี้ลำบาก” เราจะทิ้งอันนี้เลย ทองคำในคอเราแท้ๆ เลย แหม.. ถอดให้เขา โอกาสในการประพฤติปฏิบัติของเราแท้ๆ เลยนะ เขาบอกว่า “ให้ลัดสั้นๆ นะ ให้เราเป็นคนมั่งง่าย ให้เราเป็นคนไม่ทำอะไรเลย”.. ก็เชื่อเขา

เราจะตาย ตายตรงนี้ไง “เมื่อไรจะวิปัสสนาสักที”

“มาหาเรา วิปัสสนาตลอดเวลาเลย ทิ้งให้หมดเลย แล้วก็มานั่งเพ่ง มานั่งกระดิกเท้ากับเรา นี่เป็นวิปัสสนา”.. แล้วก็เสร็จใจ

พวกเราตายเพราะเหตุนี้ เหตุเพราะเขาจะเอาสิ่งที่ว่ามันง่าย มันสะดวกมายึดเยียดให้พวกเรา แล้วเราก็อยากได้ไปกับเขา เราเลยทิ้งรากฐานของพวกเรากันเอง พวกเราต้องทำมาจากราก ทำมาจากการกระทำของเรา

โยม ๑ : มีสมาธิ-ปัญญาใช่ไหม

หลวงพ่ : แน่นนอน เพราะมันได้ขึ้นมามันได้ของจริง มันได้ขึ้นมาจากเรา

เราจบนี้ก่อน